

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньою програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
на тему: «Особливості обліку та контролю на підприємствах транспортно-
експедиторської діяльності (на прикладі ТОВ «Альфакоста Юкрейн»)»

Виконавець:

студентка ФМОІТ

Ільницька Маргарита Валеріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

кандидатка економічних наук, доцентка

(науковий ступінь, вчене звання)

Сиротенко Наталія Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Своєчасна та якісна доставка вантажів відіграє ключову роль в міжнародних та внутрішніх перевезеннях, особливо в умовах воєнних дій. Відносини в транспортно-експедиторській діяльності (далі – ТЕД) регулюються Законом України «Про транспортно-експедиторську діяльність», учасниками ТЕД є: замовники послуг, перевізники, митні брокери, експедитори, страхувальники, порти, залізничні станції, спеціалізовані підприємства з наданням послуг перевезення різними видами транспорту, – авіаційним, морським і річковим, залізничним, автомобільним, інші особи, що можуть бути задіяні в процесі перевезення вантажів. Розгляд питань контролю на різних етапах надання послуг в умовах форс-мажорних обставин має важливе значення.

На сьогоднішній день підприємства у сфері транспорту та логістики стикаються з високими вимогами ринку, що вимагають постійного вдосконалення процесів управління, зниження витрат та підвищення ефективності діяльності. Надійна система обліку та контролю стає ключовим інструментом для досягнення цих цілей, адже вона дозволяє на постійній основі аналізувати витрати, ефективно розподіляти ресурси, забезпечувати контроль за виконанням замовлень та підтримувати високий рівень якості надання послуг. У сучасних умовах особливого значення набуває впровадження автоматизованих систем обліку, які допомагають зменшити помилки, прискорити обробку даних та забезпечити прозорість облікових даних. Проте ефективність таких систем можлива лише за умов чіткого розподілу функціональних обов'язків, наявності кваліфікованого персоналу та комунікації всіх структурних одиниць підприємства.

Транспортна й логістична галузі також стикаються з постійними змінами в законодавстві щодо регулювання даної господарської діяльності. Тому контроль за змінами в нормативних стандартах є дуже важливим для здійснення легальної діяльності та уникнення штрафних санкцій з боку держави, що в свою чергу підвищує репутацію компанії та довіру клієнтів. Клієнти вимагають прозорості щодо виконання замовлень, дотримання термінів та забезпечення безпеки вантажу. Завдяки якісному обліку та контролю компанії можуть відстежувати виконання замовлень і забезпечувати високий рівень сервісу, що покращує задоволеність клієнтів та зміцнює їх довіру.

Багато транспортних міжнародних компаній повинні дотримуватися не лише НП(С)БО, а й міжнародних стандартів фінансової звітності. Це вимагає відповідності процесів обліку таким стандартам, як МСФЗ (IFRS), що ускладнює бухгалтерську роботу і посилює значення контролю.

Таким чином, ефективний облік і контроль на транспортно-експедиторських підприємствах не тільки покращують операційну діяльність, але і сприяють фінансовій стабільності, мінімізації ризиків і зміцненню конкурентоспроможності компанії на ринку.

Проблематика ведення обліку та контролю на підприємствах транспортно-експедиторської діяльності згадувалася у наукових роботах таких авторів як І. Вигівська та К. Ягнич, Й. Даньків, М. Остап'юк, О. Єфімов, О. Ігнат'єв, Ю. Кловська, О. Кознова, Д. Кравченко, П. Куцик та Р. Марценюк, О. Малишкін,

Р. Марценюк та М. Чік, Т. Нікуліна та М. Гончар, О. Ольховик та А. Свіриденко, З. Омельницька, Л. Солошенко, Н. Товченик та інших.

У даній кваліфікаційній роботі буде розглянуто облік та контроль на прикладі Товариства з обмеженою відповідальністю «Альфакоста Юкрейн».

Мета і завдання дослідження. Метою цього дослідження є розгляд теоретичних основ обліку й контролю в транспортно-експедиторській сфері; основних обліково-контрольних проблем практичного спрямування та надання рекомендацій щодо покращення операційних процесів у ТОВ «Альфакоста Юкрейн».

Основними завданнями роботи є:

- визначення сутності та особливостей транспортно-експедиторської діяльності, розгляд законодавчих вимог щодо даного виду діяльності;
- розгляд особливостей обліку та контролю у транспортно-експедиторській діяльності, виділення основних проблем;
- надання загальної характеристики ТОВ «Альфакоста Юкрейн» й розгляд особливостей обліку та контролю господарської діяльності підприємства;
- дослідження проблемних питань обліку та контролю у ТОВ «Альфакоста Юкрейн»;
- аналіз основних показників діяльності ТОВ «Альфакоста Юкрейн»;
- надання рекомендацій щодо можливих шляхів усунення проблем обліку та контролю ТОВ «Альфакоста Юкрейн»;
- застосування інструментарію економіко-математичного моделювання з метою визначення шляхів підвищення ефективності управління продажами.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес інформаційного забезпечення системи обліку та контролю у транспортно-експедиторській сфері. Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади обліку та контролю в ТОВ «Альфакоста Юкрейн».

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі для вивчення теоретичних аспектів ведення, організації обліку та контролю на транспортно-експедиторських підприємствах використано аналіз і синтез. Для оцінки поточного стану підприємства застосовувався економічний аналіз, для виявлення причин виникнення проблем в системах обліку й контролю та знаходження шляхів покращення методи індукції й дедукції, системний підхід.

Інформаційна база дослідження. Заради досягнення мети написання кваліфікаційної роботи було розглянуто: Закон України «Про транспортно-експедиторську діяльність», нормативні акти з обліку та контролю, економічна література вітчизняних та зарубіжних дослідників, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, електронні ресурси, первинні документи й облікові реєстри, звітність ТОВ «Альфакоста Юкрейн».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (83 джерела) та 49-ти додатків. Загальний обсяг роботи становить 114 сторінок. Основний зміст роботи викладено на 101 сторінці. Робота містить 23 таблиці, 2 рисунки.

Публікації та апробація досліджень. За темою дослідження було опубліковано:

1. Ільницька М. В. Актуальні проблеми контролю в транспортно-експедиторській діяльності. *Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування* : матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції, Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2024. С. 79-81.

2. Ільницька М. В., Сиротенко Н. А. Штучний інтелект та його вплив на розвиток бухгалтерської професії. *Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти* : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 20 жовтня 2023 р.). Київ, Інтерсервіс, 2023. С. 334–339 (0,18/0,36 друк. арк.).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні питання обліку та контролю на транспортно-експедиторських підприємствах»** визначено сутність транспортно-експедиторської діяльності, розглянуто базу нормативно-правового регулювання у сфері транспортно-експедиторської діяльності в Україні, досліджено особливості та висвітлено проблемні питання обліку та контролю господарської діяльності транспортно-експедиторських підприємств.

У другому розділі **«Особливості обліку у ТОВ «Альфакоста Юкрейн»** надано загальну характеристику транспортно-експедиторського підприємства ТОВ «Альфакоста Юкрейн», досліджено організаційно-методичні питання обліку на підприємстві, запропоновано загальні напрями удосконалення системи обліку його господарської діяльності.

У третьому розділі **«Аналіз, контроль і моделювання на базі основних показників діяльності ТОВ «Альфакоста Юкрейн»** проведено аналіз загальних показників діяльності ТОВ «Альфакоста Юкрейн», досліджено систему контролю на підприємстві, застосовано економіко-математичне моделювання для подальшого надання рекомендацій щодо оптимізації господарських процесів ТОВ «Альфакоста Юкрейн».

ВИСНОВКИ

За результатами виконаних завдань у кваліфікаційні роботі:

1. Визначено сутність та особливостей транспортно-експедиторської діяльності та розглянуто законодавчі вимоги щодо даного виду діяльності.

Транспортно-експедиторська діяльність (ТЕД) – комплексна послуга, що поєднує перевезення, митне оформлення, страхування, зберігання вантажів тощо. ТЕД є критично важливою для забезпечення безперервного проведення як внутрішніх, так і міжнародних логістичних процесів. Це обумовлює високі вимоги до якості обліку, контролю та наявності аналізу показників господарської діяльності. Крім цього зростання конкуренції, зміна законодавчих норм і глобалізація поставок обумовлюють постійну необхідність удосконалення методів управління, обліку та контролю в цій сфері.

Основними нормативно-правовими актами, які регламентують діяльність транспортно-експедиторських підприємств є Закон України «Про транспортно-

експедиторську діяльність» та положення Податкового і Цивільного кодексів України.

2. Розглянуто особливості організації обліку та контролю у транспортно-експедиторській діяльності, виділено основні проблеми.

Основним документом є договір транспортно-експедиторського обслуговування, який визначає умови співпраці та тип послуг (прямі чи посередницькі). Прямий договір передбачає самостійне виконання послуг експедитором, а посередницький – залучення третіх осіб.

Винагорода експедитора та компенсація витрат обліковують окремо, що впливає на порядок відображення доходів і витрат у бухгалтерському обліку транспортно-експедиторського підприємства. Для накопичення витрат використовується рахунок 23 «Виробництво» або 689 «Транзитні послуги».

Особливості оподаткування залежать від типу перевезень (міжнародні, внутрішні або транзитні) та статусу учасників (резиденти чи нерезиденти). Для міжнародних перевезень застосовується ставка ПДВ 0%, , для внутрішніх –20%, а транзитні звільняються від оподаткування (без ПДВ).

Правильне ведення обліку вимагає врахування НП(С)БО, Податкового кодексу України та інших нормативних актів.

Проблеми обліку на підприємствах ТЕД включають неточності даних, повільне отримання документів, контроль за вчасним погашенням дебіторської заборгованості, відстеження правильності ставок ПДВ і оперативне реагування на законодавчі зміни.

Для уникнення помилок і підвищення точності обліку рекомендується автоматизація процесів, підвищення кваліфікації персоналу, чіткий розподіл обов'язків та контроль за витратами.

Ефективний облік і контроль в ТЕД впливають на фінансову стабільність підприємств, дозволяють уникнути ризиків і штрафів, сприяють конкурентоспроможності й прозорості господарської діяльності. Впровадження автоматизованих систем і організація внутрішнього контролю є ключовими елементами успішного функціонування транспортно-експедиторських компаній.

3. Надано загальну характеристику ТОВ «Альфакоста Юкрейн» й розглянуто особливості обліку та контролю господарської діяльності підприємства.

ТОВ «Альфакоста Юкрейн» здійснює свою господарську діяльність у сфері транспортного-експедитування, основним видом діяльності є інша допоміжна діяльність у сфері транспорту. Суб'єкт є товариством з обмеженою відповідальністю та має статус юридичної особи, знаходиться на загальній системі оподаткування, є платником податку на прибуток загальною ставкою 18 %, податку на додану вартість за ставкою 20%, якщо послуги були надані резиденту, єдиного соціального внеску, податку на доходи фізичних осіб та військового збору. Загальна чисельність працівників складає 33 особи. Бухгалтерію підприємства очолює головний бухгалтер, до підрозділу входять заступник та двоє бухгалтерів. Облік на підприємстві централізований, поділяється на: управлінський і бухгалтерський, та має достатній рівень автоматизації. Господарські операції обліковуються у програмі «BAS:Бухгалтерія», електронний документообіг здійснюється через програму «М.Е.Дос» та «Вчасно».

Розглянувши особливості господарських операцій та обліку у ТОВ «Альфакоста Юкрейн», можна відмітити, що бухгалтерський облік – автоматизований та здійснюється в облікових програмах. Облікові програми забезпечують швидке внесення облікових даних на підставі первинних документів та дозволяють на їх підставі автоматично формувати усі необхідні звіти для аналізу подальшого даних синтетичного та аналітичного обліку. Особливість обліку у ТОВ «Альфакоста Юкрейн» полягає у акумулюванні витрат, пов'язаних з організацією транспортування та не включених до собівартості експедиційних послуг підприємства, на 689 субрахунку «Транзитні послуги» для чіткого розмежування винагороди експедитора та компенсації витрат. Усі витрати розподіляють за окремими угодами. Серед особливостей обліку грошових коштів можна виділити наявність валютних операцій та курсових різниць. Облік запасів на підприємстві майже не ведеться, що зумовлено специфікою його господарської діяльності. До доходів підприємства відноситься лише сума винагороди експедитора, інші надходження є компенсацією послуг залучених осіб в процес транспортування. Облік необоротних активів, праці та її оплати фінансових результатів здійснюється на загальних підставах. Уся фінансова звітність на підприємстві подається через систему електронного документообігу «М.Е.Дос».

4. Досліджено проблемні питання обліку та контролю у ТОВ «Альфакоста Юкрейн».

При дослідженні організації контролю на підприємстві, було виявлено відсутність розробленої системи внутрішнього контролю та затверджених заходів щодо здійснення контролю. Наразі контроль здійснюється лише на рівні окремих підрозділів, тобто очільники підрозділів здійснюють контроль за діяльністю своїх підлеглих.

Ключові проблеми обліку на підприємстві – нерівномірність надходження первинних документів, управління дебіторської заборгованістю, затримка в отриманні підписаних актів наданих послуг з боку клієнтів, людський фактор у веденні обліку, що є причинами дублювання даних та механічних помилок під час внесення даних, а також не завжди недостатня кваліфікація персоналу.

Виявлено залежність між ефективністю обліку та контролю і якістю надання транспортно-експедиторських послуг, що є важливим чинником у підвищенні довіри клієнтів.

5. Проведено аналіз основних показників діяльності ТОВ «Альфакоста Юкрейн».

Аналіз економічності показав, що:

1. Низький темп зростання витрат позитивно впливає на валовий прибуток.

2. Підвищення показника рентабельності витрат з 12,91% у 2022 р. до 22,41% у 2023 р. (+9,50%) свідчить про покращення використання ресурсів.

Отже, ефективність контролю витрат покращилась, але досі є можливість додаткового зменшення операційних витрат.

Аналіз продуктивності показав, що:

1. Валовий прибуток зріс на 111,11%, що свідчить про вищу результативність основної діяльності.

2. Рентабельність продажів зросла з 11,44% до 18,31% (+6,87%), що свідчить про підвищення прибутковості господарської діяльності.

Зростання продуктивності є результатом збільшення обсягів продажів та підвищення ефективності управління господарськими процесами.

Аналіз результативності діяльності показав, що:

1. Рентабельність активів збільшилась з 5,98% до 11,22% (+5,24%) та демонструє покращення ефективності використання активів.

2. Рентабельність власного капіталу значно зросла (+51,47%), що є ознакою високої прибутковості капіталу власників.

Підприємство досягло суттєвого покращення фінансових результатів, що забезпечує його привабливість для потенційних інвесторів.

Для подальшого покращення показників, підприємству необхідно розширяти ринки надання послуг, нарощувати клієнтську базу для розширення діяльності. Регулярно проводити аналіз рентабельності витрат, продажів і активів для підтримки позитивної динаміки.

Отже, підприємство демонструє високу ефективність у 2023 році порівняно з 2022 роком. Основні показники рентабельності зросли, що свідчить про результативність управлінських рішень. Для закріплення результатів слід і надалі приділяти увагу оптимізації витрат.

6. Надані рекомендації щодо можливих шляхів усунення проблем обліку та контролю ТОВ «Альфакоста Юкрейн», а саме:

- Впровадження автоматизованих систем виявлення помилок в обліку, пов'язаних з впливом людського фактору, що в свою чергу прискорить обробку даних.

- Удосконалення організації контролю через чітке розмежування обов'язків і підвищення кваліфікації співробітників.

- Актуалізація договорів із клієнтами та постачальниками із зазначенням чітких термінів оплати та передачі підписаних оригіналів, а також визначенням санкцій за їх порушення.

Рекомендації, надані в роботі, можуть бути застосовані на підприємствах транспортно-експедиторської сфери для:

- Оптимізації процесів обліку та контролю.
- Зниження витрат і підвищення точності фінансової звітності.
- Забезпечення прозорості та своєчасності виконання зобов'язань перед клієнтами та постачальниками.

Запропоновані заходи сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємства на ринку транспортно-логістичних послуг, його фінансовій стабільності та загальної ефективності його підприємницької діяльності.

7. Застосовано інструментарій економіко-математичного моделювання з метою визначення шляхів підвищення ефективності управління продажами та зроблено на його основі висновки щодо залежності рентабельності продажів від зміни рентабельності необоротних активів та тривалістю 1 оборту дебіторської заборгованості.

Системний підхід до обліку, контролю та аналізу даних на підприємстві є дуже важливим. Чітке дотримання законодавчих вимог, автоматизація процесів та професійний розвиток персоналу є ключовими чинниками успішного функціонування підприємства.

АНОТАЦІЯ

Ільницька М. В. «Особливості обліку і контролю на підприємствах транспортно-експедиторської діяльності (на прикладі ТОВ «Альфакоста Юкрейн»)».

Кваліфікаційна на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік аудит і оподаткування підприємницької діяльності». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

У роботі розглянуто основні аспекти обліку та контролю на підприємствах транспортно-експедиторської діяльності.

Проаналізовано законодавчо-встановлені вимоги щодо обліку та контролю на підприємствах транспортно-експедиторської діяльності, наукові роботи різних авторів щодо особливостей обліку у даній сфері діяльності та проблемних аспектів його контролю, крім цього вивчено практичний досвід ТОВ «Альфакоста Юкрейн» у сфері обліку та контролю.

Запропоновано рекомендації щодо вдосконалення обліку, контролю та аналізу результатів діяльності підприємства.

Ключові слова: транспортно-експедиторська діяльність, облік, контроль, аналіз, вантажі, витрати.

ANNOTATION

Ilnytska M. «Features of accounting and control at enterprises of transport and forwarding activities (based on the example of Alphacosta Ukraine LLC)».

Qualifying for a master's degree in specialty 071 «Accounting and Taxation» under the educational program «Accounting, Auditing and Taxation of Business Activities». – Odesa National Economic University. – Odesa, 2024.

The work considers the main aspects of accounting and control at the enterprises of freight forwarding activity.

The legislative requirements for accounting and control at freight forwarding enterprises, scientific works of various authors on the peculiarities of accounting in this field of activity and problematic aspects of its control, and also studies the practical experience of Alphacosta Ukraine LLC in the field of accounting and control was analyzed.

Recommendations for improving the accounting, control and analysis of the company's performance are proposed.

Keywords: freight forwarding activity, accounting, control, analysis, cargo, costs.